

bende Bestemmelser i Landbolovgivning. Efter, hvad jeg har hørt af min ærede Nabo (Ussing), mener han nu ogsaa, at naar der skal foretages Ændringer i Fæstelovgivningen, maa dette ske alene i Fæstelovgivningens Aand. Der er Noget, som har undret mig under hele Forhandlingen, og det er, at man aldrig har hørt Noget om Grundlovens Aand. Det forekommer mig, at, efter at Grundloven af 5te Juni 1849 er kommen tilstede, der indeholder saavel Bemyndigelsen som Grændsen for den lovgivende Magts Omraade, kunde det dog være naturligt, om man ogsaa var kommen til at tale om Grundlovens Aand. — Ja, man har nødt mig til ogsaa at tale om Aand. Jeg tror nu, at ingen Sag kan behandles her eller i det andet Thing saaledes, som den bør behandles, uden at den behandles i Grundlovens Aand. Nu skal jeg tillade mig at udtale, hvorledes jeg opfatter Grundloven og de Paragrafer i Grundloven, som omhandle Eiendomsforhold og den frie Virksomhed, og som paa een Gang sætte Grændsen for den lovgivende Magt, idet de hævde den almindelige Menneskeret, og tillige erklære denne for en Statsborgerret, og dernæst skal jeg tillade mig, efter at have udtalt, hvorledes jeg forstaaer disse Paragrafer, at bruge dem som Maalestol lige overfor de foreliggende Forslag. Det er efter min Opfattelse det korrekte Sted, som er forekrevet mig, naar jeg skal afgive min Stemme her over dette Lovforslag, der gjør en Forandring i den bestagende Retsorden, og navnlig saavel berører, hvad der med Rette maa erkjendes for Eiendomsforhold som den grundlovmæssige Ret til ligelig og fri Virksomhed. — Jeg skal da tillade mig at henvise til §§ 82 og 83. Jeg har ofte i det daglige Liv hørt § 82 betegnes som Expropriationsparagrafen. Det er efter min Mening en fuldkommen urigtig Opfattelse. I denne Paragraf er der første Sætning: „Eiendomsretten er ukrænkelig“ Hovedsætningen, og ved denne første Sætning betegnes naturligvis ikke alene fast Eiendom eller nogen enkelt Slags Eiendom, men den er et Udtryk for, at Formuen i det Hele er ukrænkelig. I anden Sætning kommer den Undtagelse, som er i ethvert Samfund, at man kan forpligte den Enkelte til at afstaa sin Eien-

dom, hvor Almenvellet kræver det, men det skal da ske ved Lov og kun mod fuldstændig Erstatning. Hvad § 83 angaar, saa turde den maasse ikke være slet saa bekendt som § 82, og jeg skal derfor med Formandens Tilladelse oplæse den. § 83 lyder saaledes: „Alle Indskrænkninger i den frie og lige Adgang til Erhverv, som ikke ere begrundede i det almene Vel, skulle hæves ved Lov“. Nu mener jeg, at disse to Paragrafer ere et Udtryk for en Menneskeret, som her har faaet sin statsborgerlige Anerkjendelse i Grundloven. Disse Paragrafers Indhold maa enhver Statsøkonom erkjende for et Udtryk for Naturlove — om jeg saa maa sige —, som ere urykkelig satte for enhver ordentlig økonomisk Samfundsudvikling. Det er den samme Grundtanke, som i vor Kirke, i Luthers lille Katekismus faar sit Udtryk i et af de ti Bud. Jeg tror, at, naar man skal lovgive i hvilket som helst Forhold, saa maa man holde sig for Die, naar der berøres enten den frie Virksomhed eller Eiendomsforholdene, at Grundloven er en ligelig Frihedslov, og det er denne Karakter, denne ligelige Frihedsaand, der maa være den ledende Stjerne for Udviklingen. Som praktisk Politiker og som den, der af Naturen nærmest er anlagt paa en historisk Opfattelse af Menneskelivet, kan det ikke falde mig ind at ville paa en hensynsløs Maade overføre dette Grundlovens Karaktermærke paa det virkelige Liv paa een Gang i dets fulde Udstrækning. Jeg erkjender, at der kan være Meget overleveret fra Fortiden, som maa behandles med skjønnsom Haand, og at, naar man vilde sætte berettigede Hensyn til Side, forsaavidt der endnu er Livskraft i det Overleverede, vilde man gjøre, hvad ingen praktisk Politiker bør gjøre, og hvad der ikke vil tjene Samfundets Vel; men jeg siger, at, staaer man lige over for Forhold som f. Ex. Fæsteforholdet, hvor Ciernes Dispositioneret og Brugsret fra Fortiden paa forskjellig Maade er bleven indskrænket, saa skal man betænke sig to Gange, førend man overhovedet rører ved disse Forhold. Det skal være klart, at der er en virkelig Nødvendighed tilstede for at behynde Ciernen med nye Aand, og det er der efter min Mening ikke i dette foreliggende Tilfælde, som vi her have